

ПРИЙНЯТТЯ СТРАТЕГІЧНИХ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Хромушина Л.А., кандидат економічних наук, доцент,
Сумський національний аграрний університет, м. Суми, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9134-9010>

Стратегічні управлінські рішення – це довгострокові, комплексні рішення, які визначають напрям розвитку організації та її конкурентні переваги. Вони формуються на основі аналізу зовнішнього середовища, ресурсів компанії та майбутніх ринкових тенденцій. Основне призначення таких рішень полягає в забезпеченні сталого розвитку, досягненні стратегічних цілей і підвищенні конкурентоспроможності. Вони охоплюють питання інвестування, виходу на нові ринки, впровадження інновацій та оптимізації бізнес-процесів. Ефективні стратегічні рішення допомагають організації адаптуватися до змін і забезпечують її довгостроковий успіх.

Прийняття стратегічних рішень відіграє ключову роль у визначенні успішності та ефективності діяльності підприємства, особливо в умовах постійних змін зовнішнього середовища. Саме тому важливо обґрунтовувати управлінські рішення, адже вони допомагають визначити пріоритетні цілі компанії та оцінити її можливості. Це, своєю чергою, сприяє підвищенню конкурентоспроможності, дозволяє оперативно реагувати на ринкові виклики та забезпечує стабільний розвиток підприємства в довгостроковій перспективі [1, с. 73].

Невизначеність – це стан, який виникає через брак достовірної та повної інформації, складність аналізу ситуації та труднощі у прогнозуванні наслідків прийнятих рішень. Вона може бути спричинена тривалою обробкою даних або неможливістю точно оцінити майбутній розвиток подій. Традиційно невизначеність розглядається як ситуація, коли майбутні події та їх наслідки є непередбачуваними. Це означає, що неможливо точно визначити ключові параметри розвитку певного явища або процесу [2, с. 150].

Прийняття рішень в умовах невизначеності базується на тому, що ймовірності можливих варіантів розвитку подій залишаються невідомими. У таких ситуаціях рішення ухвалюються, враховуючи як особисте ставлення до ризику, так і обраний критерій вибору. Для цього аналізуються можливі альтернативи та формується спеціальна «матриця рішень», яка допомагає оцінити кожен варіант і обрати найбільш доцільний [3, с. 107].

В умовах невизначеності керівник може або шукати додаткову інформацію для аналізу, або покладатися на власний досвід, інтуїцію та припущення. В ухваленні управлінських рішень часто використовуються спрощені підходи, що ґрунтуються на узагальненому досвіді особи, яка приймає рішення. Це означає застосування евристичних методів, які допомагають знаходити рішення навіть у ситуаціях, коли завдання ще не повністю визначене, а способи його розв'язання залишаються невідомими [4, с. 44].

Поняття стратегічного управління національною економікою, галуззю чи підприємством значно змінилося, оскільки ефективність цього процесу залежить від зважених стратегічних рішень. У сучасних умовах турбулентності та невизначеності перед економістами та управліннями постає важливе завдання – розробити нову управлінську парадигму. Вона повинна ґрунтуватися на знаннях, доступі до інформації та сучасних цифрових комунікаціях, що забезпечить гнучкість і адаптивність у прийнятті рішень [5, с. 118].

Безумовно, у сучасних умовах глобалізації, технологічних змін та економічної нестабільності стратегічне управління набуває особливої важливості. Прийняття стратегічних управлінських рішень відбувається в середовищі високої невизначеності, ризику, турбулентності та активної цифровізації, що вимагає використання адаптивних методів та підходів. Крім того, зростає необхідність урахування цілей сталого розвитку (Sustainable Development Goals, SDGs), які визначають довгострокові вектори розвитку підприємств та економічних систем.

В умовах нестабільності управлінці застосовують комплексний підхід до стратегічного планування, що поєднує традиційні аналітичні методи з новітніми цифровими інструментами. До актуальних методів прийняття стратегічних рішень належать: PESTEL- та SWOT-аналіз, аналіз сценаріїв (Scenario Planning), метод реальних опціонів (Real Options Analysis, ROA); аналіз великих даних (Big Data Analytics) та штучний інтелект (AI); система збалансованих показників (Balanced Scorecard, BSC), гнучке управління (Agile Strategy, Lean Management).

Сучасні методи прийняття стратегічних рішень спрямовані на підвищення гнучкості, аналітичної точності та цифрової інтеграції в управлінські процеси. В умовах невизначеності та швидких змін стратегічне управління потребує багатофакторного підходу, що поєднує традиційні аналітичні інструменти з новітніми цифровими технологіями. Це дозволяє підприємствам залишатися конкурентоспроможними та забезпечувати довгостроковий сталий розвиток.

В сучасних умовах керівники стикаються з низкою проблем, що можуть ускладнювати ухвалення ефективних стратегічних рішень, зокрема:

- висока невизначеність та динамічність зовнішнього середовища;
- дефіцит достовірної інформації (або її надлишок);
- високий рівень ризиків та складність їх оцінки;
- конфлікт інтересів та внутрішній опір змінам;
- недостатній рівень стратегічного мислення та компетентності керівників;
- недостатня адаптивність стратегій;
- нехтування принципами сталого розвитку.

Ефективне прийняття стратегічних рішень вимагає від керівників комплексного підходу, заснованого на глибокому аналізі, управлінні ризиками, цифровізації та адаптивності. Для подолання проблем необхідно розвивати гнучке стратегічне мислення, вдосконалювати методи прогнозування та активно впроваджувати новітні управлінські підходи.

Література:

1. Харченко Т.О. Прийняття стратегічних рішень на підприємствах в умовах невизначеності. *Стратегія економічного розвитку України: зб. наук. пр.* 2020. Вип. 46. С. 65-78. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b6d073d9-c80c-46fc-9f36-617b20140f89/content> (дата звернення: 11.02.2025).
2. Решетило В.П., Федотова Ю.В. Невизначеність та ризик: співвідношення понять та специфіка прийняття рішень. *Економіка та управління підприємствами.* 2020. Вип. 3(77). С. 149-154.
3. Кабаченко Д.В. Прийняття управлінських рішень в умовах невизначеності та ризику. *Економічний вісник Національного гірничого університету.* 2017. № 2. С. 107-115. URL: <http://jnas.nbuu.gov.ua/article/UJRN-0000881272> (дата звернення: 07.02.2025).
4. Махун А.П. Методи прийняття управлінських рішень в умовах невизначеності. *Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи: зб. тез доповідей IV Міжн. наук.-практ. конф. (Київ, 20 квітня 2023 р.).* Київ: КІП ім. Ігоря Сікорського, 2023. С. 44-45. URL: <https://confmanagement-proc.kpi.ua/article/view/279676> (дата звернення: 10.02.2025)
5. Барибіна Я.О., Шимановська-Діанич Л.М. Підходи до розробки і прийняття стратегічних рішень в умовах невизначеності у контексті оновлення контенту інформаційного забезпечення. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Економіка і менеджмент.* 2019. Вип. 4. С. 118-122. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsna_ekon_2019_4_24 (дата звернення: 10.02.2025).